

Briselē, 14.11.2012
COM(2012) 673 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālais plāns

{SWD(2012) 381 final}
{SWD(2012) 382 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālais plāns

1. KONCEPTUĀLĀ PLĀNA PAMATOJUMS – ES ŪDENS RESURSU STĀVOKLIS NAV PIETIEKAMI LABS!

Ūdens ir būtisks cilvēka izdzīvošanai, dabai un ekonomikai. Tas pastāvīgi atjaunojas, taču šis resurss ir arī ierobežots, to nevar izveidot vai aizstāt ar citiem resursiem. Saldūdens ir tikai apmēram 2 % no visa uz planētas pieejamā ūdens, un konkurējošais pieprasījums pasaulē līdz 2030. gadam varētu izraisīt aptuveni 40 % lielu ūdensapgādes trūkumu¹.

ES ūdens resursu politika ir veiksmīgi palīdzējusi aizsargāt mūsu ūdens resursus. Šī **Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālā plāna** mērķis ir novērst šķēršļus, kas traucē īstenot Eiropas ūdens resursu aizsardzības pasākumus, un tas sagatavots, pamatojoties uz esošās politikas vispusīgu novērtējumu. Konceptuālā plāna izstrādē izmantota plaša informācija un analīze, tostarp Eiropas Vides aģentūras (EVA) ziņojums par ūdens resursu stāvokli², Komisijas novērtējums par dalībvalstu upju baseinu apsaimniekošanas plāniem (UBAP) un pārskats par ūdens trūkuma un sausuma novēršanas politiku³, kā arī ES saldūdens aizsardzības politikas derīguma pārbaude⁴. Turklāt to papildina ietekmes novērtējums⁵. Konceptuālais plāns sagatavots, pamatojoties uz plašu sabiedrisko apspriešanu gan plāna izstrādes, gan tā derīguma pārbaudes ietvaros, un tajā piedalījās plaša sabiedrība, ieinteresētās personas, dalībvalstis, kā arī citas ES iestādes un struktūras⁶. Konceptuālajā plānā atzīts, ka ūdens vide Eiropas Savienībā ir būtiski atšķirīga, un tādēļ saskaņā ar subsidiaritātes principu tajā nav ierosināts viens visām situācijām piemērots risinājums. Šajā plānā akcentētas galvenās tēmas, tostarp labāka zemes izmantošana, ūdens piesārņojuma novēršana, ūdens izmantošanas efektivitātes un izturētspējas palielināšana un labāka pārvaldība, ko nodrošina ūdens resursu apsaimniekošanā iesaistītie dalībnieki.

¹ *Charting our water future, a report of the 2030 Water Resources Group*, http://www.mckinsey.com/client_service/sustainability/latest_thinking/charting_our_water_future.

² <http://www.eea.europa.eu/themes/water/publications-2012>.

³ Komisijas ziņojums par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) īstenošanu – upju baseinu apsaimniekošanas plāni un Komisijas paziņojums par ziņojumu „Pārskats par ūdens trūkuma un sausuma novēršanas politiku”, kas pieņemts kopā ar šo konceptuālo plānu.

⁴ Komisijas dienestu darba dokuments par ES saldūdens aizsardzības politikas derīguma pārbaudi.

⁵ Komisijas dienestu darba dokuments – ietekmes novērtējums, kas pievienots paziņojumam „Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālais plāns”, kurā sniegts pilnīgs saraksts ar konceptuālā plāna sagatavošanā izmantotajiem pētījumiem.

⁶ Eiropas Parlamenta 2012. gada 3. jūlija rezolūcija par ES tiesību aktu īstenošanu ūdens apsaimniekošanas jomā, pirms tiek pieņemta nepieciešamā vispārējā pieeja ar ūdeni saistītajai problemātikai Eiropā, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2012-0273&language=EN&ring=A7-2012-0192>. Sk. arī Reģionu komitejas 2011. gada 30. jūnija atzinumu „Reģionālo un vietējo pašvaldību loma ilgtspējīgas ūdens resursu apsaimniekošanas veicināšanā”, http://www.toad.cor.europa.eu/ViewDoc.aspx?doc=cdr%5cenvv-v%5cdossiers%5cenvv-008%5cEN%5cCDR5-2011_REV2_PAC_EN.doc&docid=2770279; Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2011. gada 15. jūnija atzinumu „Ūdens resursu politikas integrēšana pārējās ES politikas jomās”, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.nat-opinions.18788>.

1.1. Politiskais konteksts

Pēdējo 30 gadu laikā ES ūdens resursu politika ir veiksmīgi palīdzējusi nodrošināt ūdeņu aizsardzību. Eiropas iedzīvotāji droši var dzert krāna ūdeni un kā peldvietas izmantot tūkstošiem piekrastes ūdeņu, upju un ezeru visā Eiropas Savienībā. Piesārņojums no pilsētvides, rūpnieciskiem un lauksaimnieciskiem avotiem ir reglamentēts, un tas ir ievērojami uzlabojis Eiropas ūdens kvalitāti, it īpaši samazinot barības vielu pārāk lielo apjomu. Rezultātā tādas tradicionāli iecienītas zivju sugas kā lasis un store atsevišķos apgabalos ir atgriezušās Eiropas upēs.

2000. gadā ES Ūdens pamatdirektīvā (ŪPD)⁷ pirmo reizi visaptveroši tika aplūkotas visas problēmas saistībā ar ES ūdens resursiem un skaidri norādīts, ka ūdens resursu apsaimniekošana ir daudz plašāka joma, nevis tikai ūdens sadale un attīrīšana. Tā ietver zemes izmantošanu un apsaimniekošanu, kas ietekmē gan ūdens kvalitāti, gan kvantitāti; šajā jomā dalībvalstīm sava rīcība jāaskaņo ar telpiskās plānošanas pasākumiem, un tā jāintegrē finansējuma prioritātēs. ŪPD ir noteikts mērķis sasniegt labu stāvokli līdz 2015. gadam. Šis termiņš tuvojas. Arī EVA ziņojumā par ūdens resursu stāvokli un Komisijas novērtējumā par dalībvalstu UBAP, kuri sagatavoti saskaņā ar ŪPD, norādīts, ka šo mērķi varētu sasniegt attiecībā uz nedaudz vairāk par pusi (53%) ES ūdens resursu. Tādēļ, lai saglabātu ES ūdens resursus un uzlabotu to stāvokli, ir jāveic būtiski papildu pasākumi.

Galvenie cēloņi, kuriem ir negatīva ietekme uz ūdens resursu stāvokli, ir savstarpēji saistīti. Tie ietver klimata pārmaiņas, zemes izmantošanu, saimniecisko darbību (piemēram, elektroenerģijas ražošanu, rūpniecību, lauksaimniecību un tūrisms), pilsētībūvniecību un demogrāfiskās izmaiņas. Šo iemeslu radītā slodze izpaužas kā piesārņojošo vielu emisijas, pārmērīga ūdens izmantošana (ūdens resursu noslodze), fiziskas izmaiņas ūdensobjektos un ekstremālas parādības, piemēram, plūdi un sausums, un sagaidāms, ka šādas situācijas kļūs aizvien biežākas, ja netiks veikti pasākumi. Tas apdraud ES ūdens ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti, vairākus ES apgabalus pakļauj ūdens trūkuma riskam, un ūdens ekosistēmas – no kuru pakalpojumiem ir atkarīga ES sabiedrība – var kļūt neaizsargātākas ekstremālās situācijās, piemēram, plūdu vai sausuma gadījumā. Ir svarīgi risināt šīs problēmas, lai saglabātu izdzīvošanai, dabai un ekonomikai nepieciešamos pamata resursus un aizsargātu cilvēka veselību.

Eiropas Savienībai galvenā uzmanība jāvērs uz videi nekaitīgu izaugsmi un efektīvāk jāizmanto resursi (tostarp ūdens resursi), lai panāktu ilgtspējīgu atveseļošanu no pašreizējās ekonomiskās un ekoloģiskās krīzes, pielāgotos klimata pārmaiņām un palielinātu izturētspēju pret katastrofām. Atrisinot šīs problēmas, būtu iespējams ievērojami sekmēt konkurētspēju un izaugsmi Eiropas ūdenssaimniecības nozarē, kuru veido 9000 aktīvu mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) un kurā ir 600 000 tiešo darbvietu tikai ūdensapgādes uzņēmumos vien. Videi nekaitīgas izaugsmes potenciāls ir arī citās ar ūdeni saistītās nozarēs (nozares, kurās izmanto ūdeni, ūdens tehnoloģiju izstrāde utt.), kur inovācija var palielināt darbības efektivitāti.

No ES teritorijas 60% atrodas pārrobežu upju baseinos. Hidroloģiskie cikli ir tik cieši savstarpēji saistīti, ka zemes izmantošana vienā valstī var ietekmēt nokrišņus citās valstīs. Turklāt ūdens resursu stāvokli ievērojami ietekmē gan Eiropas tirgus, gan ES kopējās politikas jomas un dalībvalstu politika. Tādēļ Komisija ierosina šo **Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālo plānu**. Tā ilgtermiņa mērķis ir nodrošināt visu to darbību

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, OV L 327, 22.12.2000.

ilgtspēju, kas ietekmē ūdens resursus, un tādējādi garantēt kvalitatīva ūdens pieejamību ūdens resursu ilgtspējīgai un taisnīgai izmantošanai. Šis mērķis jau dažādi formulēts Ūdens pamatdirektīvā. Konceptuālais plāns palīdzēs mums sasniegt mērķi, apzinot šķēršļus un veidus to pārvarēšanai.

2. „LABS ŪDENS RESURSU STĀVOKLIS” UN KĀ TOS PANĀKT – VAIRĀKI JAUNI UN LABĀKI RISINĀJUMI

Lai gan konceptuālā plāna mērķis nav nekas jauns, tik plaša informācija par ūdens resursu stāvokli visā kontinentā ir publicēta pirmo reizi, jo īpaši tāpēc, ka saskaņā ar ŪPD tika sagatavoti UBAP un iepriekš minētie novērtējumi. Gan šie dokumenti, gan ieinteresēto personu viedokļi atklāj, ka spēkā esošais ES tiesiskais regulējums ūdens resursu jomā ir vispusīgs, elastīgs un būtībā ir piemērots, lai atrisinātu ar ūdens vidē radušās problēmas. Tomēr ir jānodrošina ūdens resursu politikas mērķu **labāka īstenošana** un **plašāka integrācija** citās politikas jomās, piemēram, kopējā lauksaimniecības politikā (KLP), kohēzijas politikas fondos un struktūrfondos, un atjaunojamās enerģijas, transporta un integrētas katastrofu pārvarēšanas politikas jomā. Iemesli, kas nav ļāvuši nodrošināt īstenošanu un integrāciju pietiekami augstā līmenī, ir kompleksi, un tie ir izanalizēti pievienotajā ietekmes novērtējumā. Tā ir virkne ūdens resursu apsaimniekošanas problēmu, kas saistītas ar nepietiekami izmantotiem ekonomiskajiem instrumentiem, nepietiekamu atbalstu īpašiem pasākumiem, sliktu pārvaldību un trūkstošām zināšanām. Tikai pavisam nedaudzos gadījumos ir apzinātas nepilnības, attiecībā uz kurām būtu jāpapildina spēkā esošais regulējums, veicot jaunus likumdošanas/juridiskus pasākumus.

Ir skaidrs, ka konceptuālajā plānā ierosinātās pieejas veiksmīga īstenošana būs atkarīga no dalībvalstu vēlmes iesaistīt ieinteresētās personas un attiecīgas rīcības, kā arī no turpmākā darba, pēc Komisijas priekšlikumiem uzlabojot spēkā esošo tiesību aktu īstenošanu. Šajā sakarībā ŪPD Kopējās īstenošanas stratēģijai (KĪS), kas apvieno visas dalībvalstis un attiecīgās ieinteresētās personas, arī turpmāk vajadzētu būt svarīgai nozīmei ŪPD īstenošanā. Lai saistībā ar Komisijas priekšlikumiem panāktu līdzdalību un sekmētu to īstenošanu, konceptuālā plāna autori, cik vien iespējams, ir centušies balstīties uz KĪS. Taču pamatošanās uz KĪS nenozīmē, ka Komisija vairs nepildīs savu izpildes funkciju attiecībā uz tiesību aktiem ūdens resursu jomā. Atkarībā no tā, cik lielu progresu dalībvalstīm izdevies panākt saistībā ar īstenošanas nepilnību novēršanu, var būt nepieciešams uzsākt pienākumu neizpildes procedūras. Varētu būt jāizvērtē likumdošanas iniciatīvas.

Turpmākajās dokumenta iedaļās aplūkotas problemātiskās jomas un ieteikti risinājumi saistībā ar zemes izmantošanu/ekoloģiskās kvalitātes rādītājiem, ķīmiskās kvalitātes rādītājiem un ūdens piesārņojumu, ūdens izmantošanas efektivitāti, neaizsargātību un transversālām problēmām. Taču jāpatur prātā, ka tie visi ir savstarpēji saistīti ūdens resursu apsaimniekošanas aspekti un ierosinātie pasākumi palīdzēs sasniegt vairākus mērķus. Piemēram, paredzams, ka ūdens efektīvas izmantošanas un neaizsargātības mazināšanas pasākumi pozitīvi ietekmēs ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītājus, un otrādi.

2.1. Zemes izmantošana un ES ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes rādītāji: problēmas un risinājumi

EVA ziņojumā par ūdens resursu stāvokli un Komisijas novērtējumā par UBAP norādīts, ka labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji patlaban sasniegti 43 % ziņojumā minēto saldūdens

objektu, un paredzams, ka plānos paredzētie papildu pasākumi līdz 2015. gadam šo rādītāju varētu palielināt līdz 53 %.

Lai gan ekoloģiskās kvalitātes rādītāju novērtējumi joprojām ir uzlabojami, šķiet, ka attiecībā uz ekoloģiskās kvalitātes rādītājiem Eiropas Savienībā (19 dalībvalstīs) vislielākā slodze ir saistīta ar izmaiņām ūdensobjektos⁸, ko rada, piemēram, hidroelektrostaciju dambji un kuģošana vai lauksaimniecības zemju nosusināšana, kā arī aizsprostiem pretplūdu aizsardzībai.

Risinājumi šīm ar slodzi saistītajām problēmām ir zināmi, un tie būtu jāizmanto. Ja esošās konstrukcijas, kas uzbūvētas hidroelektrostaciju, kuģošanas vai citām vajadzībām, pārtrauc upes nepārtraukto tecējumu un bieži vien traucē zivju migrāciju, tad kā standarta prakse jāizmanto ietekmes mazināšanas pasākumi, piemēram, jāizveido **zivju ceļi** un **kāpņveida zivju ceļi**. Patlaban šādi pasākumi tiek veikti, galvenokārt pie jaunām būvēm, jo to paredz ŪPD prasības (4. panta 7. punkts), taču, lai uzlabotu ūdens resursu stāvokli, ir svarīgi pakāpeniski modernizēt esošās konstrukcijas. Plānojot būtiskas jaunas izmaiņas ūdensobjektos, konkrētiem projektiem papildus **ietekmes uz vidi novērtējumiem** (IVN)⁹ ir jāveic **stratēģiskie vides novērtējumi** (SVN)¹⁰. Piemēram, attiecībā uz valsts un reģionālajiem plāniem, kuri paredz hidroelektrostaciju būvi, jāveic SVN, lai apzinātu, kur varētu izveidot dambjus, lai līdz minimumam samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi un neaizsargātību pret katastrofu risku, vai salīdzinātu šos plānus ar alternatīvu atjaunojamās enerģijas avotu attīstību¹¹. Tāpat stratēģiskajos vides novērtējumos par plāniem attīstīt iekšzemes kuģošanu jāizvērtē, kuri ūdensceļi būtu piemērotākie lielākajai satiksmes plūsmai par zemākajām vides izmaksām visilgtspējīgākajā apvienojumā ar citiem transporta veidiem¹². Komisija būs īpaši piesardzīga attiecībā uz 4. panta 7. punkta piemērošanu. Pārrobežu jautājumi jārisina arī ES attiecībās ar trešām valstīm, tostarp Eiropas kaimiņattiecību un paplašināšanās politikā.

Slodzi, ko rada lauksaimniecība un pretplūdu aizsardzība, var mazināt vai novērst. Cita starpā var izmatot šādas metodes: veidot **buferjoslas**, kas nodrošina bioloģisko procesu nepārtrauktību starp upēm un to krastiem, un, ja iespējams, izmantot **zaļo infrastruktūru**, piemēram, atjaunot piekrastes zonas, mitrzes un palienes, lai saglabātu mitrumu, atbalstītu bioloģisko daudzveidību un augsnes auglību un novērstu plūdus un sausumu. Tā ir vērtīga alternatīva klasiskajai pelēkajai infrastruktūrai (piemēram, aizsprostu, aizsargdambju un dambju būvniecība). Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nepieļautu upju augšteču degradāciju. Saskaņā ar EVA sniegto informāciju bieži vien lauksaimniecības darbi (meliorācija un aizbēršana) un nosusināšana apdraud mazus ūdensobjektus (zivjaudzētavas daudzām sugām). Lai ainavā saglabātu un uzkrātu ūdeni, novērstu plūdus un eroziju, būtiska nozīme ir arī zivju dīķiem.

⁸ Tā sauktās hidromorfoloģiskās slodzes, kas skar aptuveni 40 % ūdensobjektu.

⁹ Padomes Direktīva 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, OV L 175, 5.7.1985., kurā vēlāk izdarīti grozījumi. Komisija cer, ka IVN direktīvas paredzētā pārskatīšana veicinās arī ūdens resursu politikas mērķus, palīdzot visaptverošāk noteikt ietekmi uz ūdens resursiem.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu, OV L 197, 21.7.2001.

¹¹ Sk. *WFD and Hydro-morphological pressures Policy Paper, Focus on hydropower, navigation and flood defence activities – Recommendations for better policy integration*, http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/hydromorphology/_EN_1.0_&a=d.

¹² Sk., piemēram, Starptautisko konvenciju par Donavas upes aizsardzību, kopīgais paziņojums par kuģošanu, http://www.icpdr.org/main/sites/default/files/Joint_Statement_FINAL.pdf.

Lai risinātu šo problēmu, Komisijas priekšlikumos saistībā ar daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2014.–2020. gadam¹³ ir paredzēti iedarbīgi politikas integrācijas instrumenti, kas varētu ievērojami sekmēt zaļās infrastruktūras izveidi. Ierosinājumam, saskaņā ar kuru paredzēts 20 % no ES budžeta piešķirt klimata aspektu integrēšanai daudzgadu finanšu shēmā, vajadzētu palielināt atbalstu visiem tiem ūdens resursu politikas pasākumiem, kuri saistīti ar pielāgošanos klimata pārmaiņām. Ekoloģiski nozīmīgu platību elementus, kas paredzēti Komisijas priekšlikumā par vides aizsardzības aspektu ieviešanu **KLP pirmajā pīlārā**, piemēram, buferjoslas, varētu izmantot kā dabīgās ūdensaiztures pasākumus, t.i., kā sava veida zaļo infrastruktūru. Dabīgās ūdensaiztures pasākumiem varētu arī piešķirt finansiālu atbalstu no **kohēzijas politikas fondiem un struktūrfondiem**; tā būtu alternatīva pelēkajai infrastruktūrai. Priekšlikumā par jauno **Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu** (EJZF) ir ietverti pasākumi, lai veicinātu tādas ilgtspējīgas akvakultūras attīstību, kas palīdz saglabāt un uzlabot vidi, bioloģisko daudzveidību, ainavas un akvakultūras zonu tradicionālo elementu apsaimniekošanu.

Komisijas priekšlikumi par daudzgadu finanšu shēmu ir jāatbalsta un plašāk jāiekļauj īstenošanas noteikumos. Ar Komisiju apspriežot partnerattiecību nolīgumus par ES fondu izdevumu plānošanu, dalībvalstīm jāpiešķir pietiekami liela prioritāte ūdens resursu politikas mērķiem.

Lai paplašinātu zaļo infrastruktūru, dalībvalstīm jāpalielina savi politikas integrācijas centieni valsts mērogā. Tām pilnībā jāizmanto UBAP, saistībā ar kuriem ūdens resursu apsaimniekošanā vajadzīga integrēta pieeja visās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecības, akvakultūras, enerģētikas, transporta un integrētas katastrofu pārvarēšanas jomā. Komisija ierosina izstrādāt **KĪS vadlīnijas par dabīgās ūdensaiztures pasākumiem**, lai veicinātu šo integrēto pieeju, turklāt tā apsvērs iespēju izstrādāt vadlīnijas, lai nodrošinātu tādu ūdeņu atbilstīgu aizsardzības līmeni, no kuriem iegūst čaulgliemjus.

Otru lielāko slodzi uz ES ekoloģiskās kvalitātes rādītājiem (16 dalībvalstīs) rada **pārmērīga ūdens ieguve**. Pārāk liela ūdens apjoma sadale lietotājiem upes baseinā, ko rada pieejamā apjoma pārvērtēšana, ekonomiskais vai politiskais spiediens, būtu jānošķir no ūdens ieguves, kas ir nelikumīga, jo tiek veikta bez atļaujas vai pārkāpjot piešķirto atļauju.

Lai risinātu jautājumu par **pārāk liela ūdens apjoma sadali**, daudzos ES upju baseinos nepieciešama ūdens resursu kvantitatīva apsaimniekošana, kuras pamatā būtu daudz stabilāka struktūra, proti, jānosaka **ekoloģiskā plūsma**, t.i., ūdens apjoms, kas vajadzīgs ūdens ekosistēmai, lai tā varētu turpināt attīstīties un sniegt pakalpojumus, kurus mēs izmantojam. Šajā sakarībā īpaši svarīgi atzīt, ka ūdens kvalitāte un kvantitāte ir cieši saistīti ar jēdzienu „labs stāvoklis”. ES nav izstrādājusi ekoloģiskās plūsmas definīciju, turklāt trūkst vienotas izpratnes par to, kā tā būtu jāaprēķina, taču šie aspekti ir priekšnosacījums šī jēdziena konsekventai piemērošanai. Lai novērstu šo nepilnību, Komisija ierosina izstrādāt **vadlīniju dokumentu** saistībā ar ŪPD KĪS, izmantojot atvērtu procesu, kas paredz līdzdalību. Tiklīdz būs panākta vienošanās par vienotu definīciju un aprēķina metodi, tā jāīsteno nākamajā UBAP ciklā, kurā šie plāni jāpieņem līdz 2015. gada beigām.

¹³ http://ec.europa.eu/budget/reform/commission-proposals-for-the-multiannual-financial-framework-2014-2020/index_en.htm

Lai gan dalībvalstis var izmantot visus savā rīcībā esošos līdzekļus, lai īstenotu ES un valsts tiesību aktus, attiecībā uz **nelikumīgu ieguvu**¹⁴ paļaušanās uz satelītu uzņēmumiem un apkopoto informāciju, kas paredzēta, piemēram, Globālajā vides un drošības novērošanas (*GMES*) programmā, varētu ievērojami palīdzēt šīm valstīm apzināt jomas, kurās apūdeņošana nodrošināta, pārsniedzot valsts atļaujās noteiktos apjomus vai pat bez atļaujas. Tāpēc Komisija ierosina sadarboties ar dalībvalstīm, kas saskaras ar nelikumīgas ieguves problēmu, un piedāvāt **GMES pakalpojumus**, pilnībā izmantojot informāciju, kas iegūta dalībvalstu līmenī, lai atklātu nelikumīgu ieguvu.

1. tabula

Konceptuālajā plānā ierosinātā darbība	Kurš to veiks?	Līdz kādam termiņam?
Izstrādāt KĪS vadlīnijas par dabīgās ūdensaiztures pasākumiem (zaļā infrastruktūra)	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2014. gads
Zaļās KLP pirmais pīlārs, lai atbalstītu dabīgās ūdensaiztures pasākumus (ekoloģiski nozīmīgās platībās)	Komisija un dalībvalstis	No 2014. gada
Izmantot struktūrfondus un kohēzijas politikas fondus, un EIB aizdevumus, lai atbalstītu dabīgās ūdensaiztures pasākumus	Komisija, EIB un dalībvalstis	2014.–2021. gads
Izstrādāt KĪS vadlīnijas par ekoloģisko plūsmu (un ūdens resursu pārskatiem)	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2014. gads
Izmantot <i>GMES</i> pakalpojumus, lai atklātu nelikumīgu ieguvu	Komisija un dalībvalstis	No 2013. gada

2.2. ES ūdeņu ķīmiskās kvalitātes rādītāji un piesārņojums: problēmas un risinājumi

UBAP sniegtā informācija par ķīmiskās kvalitātes rādītājiem nav pietiekami skaidra, lai par atskaites punktu noteiktu 2009. gadu, kurā tika pieņemti šie plāni. Pēdējo 30 gadu laikā ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes rādītāji ir uzlabojušies, taču situācija attiecībā uz prioritārajām vielām – kas ir ŪPD ieviesto ķīmiskās kvalitātes rādītāju novērtēšanas pamatā – ir sliktāka, nekā paredzēts.

Ķīmiskās kvalitātes rādītāju novērtējums liecina, ka lielai daļai (aptuveni 40 %) ūdensobjektu šie rādītāji **nav zināmi**. Daudzās dalībvalstīs monitorings ir acīmredzami nepietiekams un neatbilstīgs, jo īpaši tad, ja nav monitorētas visas prioritārās vielas,

¹⁴ Ir grūti iegūt ticamus datus par nelikumīgu ieguvu, taču, pēc Spānijas Vides ministrijas sniegtās informācijas, 2006. gadā Spānijā bija 510 000 nelikumīgi ierīkotas aku (*WWF, Illegal water use in Spain. Causes, effects and solutions*, 2006. gada maijs).

monitorēto ūdensobjektu skaits ir ļoti neliels un/vai izraudzītie ūdens vides segmenti, kuros veikts vielu monitorings, nav piemēroti.

Monitoringa pienākumu izpilde saistībā ar ŪPD ir būtiska, lai atbalstītu stabilu lēmumu pieņemšanu, jo īpaši tādēļ, ka monitoringa izmaksas ir ievērojami zemākas nekā izmaksas, ko rada neatbilstīgu lēmumu pieņemšana.

Iepriekš, pirms ŪPD, jautājumus par ievērojamu ķīmisku un cita veida punktveida vai difūzo piesārņojumu ūdens vidē ES risināja, pieņemot vairākus tiesību aktus, tostarp **Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvu (KNAD)**¹⁵, **Nitrātu direktīvu (ND)**¹⁶, **Augu aizsardzības līdzekļu direktīvu (AALD)**¹⁷ un **Rūpniecisko emisiju direktīvu (RED)**¹⁸. Šīs direktīvas aizsargā ūdens resursus no piesārņojuma, ko rada barības vielas un/vai citas ķīmikālijas no lauksaimniecības, mājsaimniecībām un rūpniecības.

Lai gan šo direktīvu īstenošana ir ievērojami uzlabojusies, pilnīga atbilstība tām nav panākta, un tādēļ nav iespējams sasniegt to mērķus vides jomā. Difūzais un punktveida piesārņojums joprojām rada ievērojamu slodzi uz ūdens vidi, attiecīgi, apmēram 38 % un 22 % ES ūdensobjektu. Eitrofikācija, ko rada pārmērīgs barības vielu daudzums, joprojām nopietni apdraud ūdeņu labo stāvokli, jo barības vielu veidotais piesārņojums konstatēts aptuveni 30 % ūdensobjektu 17 dalībvalstīs. Lai novērstu šos draudus, ir nepieciešams paplašināt nitrātu jutīgās zonas un īstenot vairāk rīcības programmu. Svarīgi arī lai, izmantojot ilgtermiņa ieguldījumu plānošanu un īstenošanas plānus (tostarp ES fondus un EIB aizdevumus), tiktu uzlabots atbilstības līmenis attiecībā uz notekūdeņu attīrīšanu. Valsts iestādēm jānodrošina, lai to izdotajās rūpniecisko emisiju atļaujās tiktu paredzētas emisiju robežvērtības (ERV), kas atbilst labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem (LPTP), un ņemti vērā attiecīgie mērķi ūdens resursu jomā.

ES tiesību aktos par ķīmikālijām (*REACH*)¹⁹ un par **augu aizsardzības līdzekļiem un biocīdiem**²⁰ ir atzīta nepieciešamība novērtēt apdraudējumu, ko šīs vielas rada ūdens videi, un vajadzības gadījumā noteikt ierobežojumus attiecībā uz to izmantošanu vai pilnīgu izmantošanas aizliegumu. Katrā ziņā priekšroka būtu jādod augštecē veicamiem pasākumiem, nevis risinājumiem, kurus paredzēts veikt lejtecē (tīrīšana).

¹⁵ Padomes Direktīva 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu, OV L 135, 30.5.1991.

¹⁶ Padomes Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti, OV L 375, 31.12.1991.

¹⁷ Padomes Direktīva 91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, OV L 230, 19.8.1991., kura atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009, OV L 309, 24.11.2009.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/1/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli, OV L 28, 29.1.2008., kas jāaizstāj ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām, OV L 334, 17.12.2010.

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK, OV L 396/1, 30.12.2006.

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/8/EK par biocīdo produktu laišanu tirgū, OV L 123, 24.4.1998., kura jāaizstāj ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 528/2012 par biocīdu piedāvāšanu tirgū un lietošanu, OV L 167, 27.6.2012.

Priekšlikumos par KLP reformu Komisija atzina, ka **Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīvu**²¹ ir iespējams iekļaut savstarpējās atbilstības mehānismā. Šīs direktīvas efektīva izpilde varētu papildināt pasākumus, kas veikti saskaņā ar tiesību aktiem par augu aizsardzības līdzekļiem, un palīdzēt vēl vairāk samazināt ūdens piesārņojumu, ko radījusi augu aizsardzības līdzekļu izmantošana. Tādēļ ir svarīgi atbalstīt Komisijas priekšlikumu šo direktīvu iekļaut savstarpējās atbilstības mehānismā.

Attiecībā uz tiesību aktiem par **farmaceutiskajiem līdzekļiem** jāprecizē, ka pastāv atšķirība starp to vides aizsardzību, kas noteikta tiesību aktā par cilvēkiem paredzētām zālēm²², un to, kas minēta tiesību aktā par veterinārajām zālēm²³. Abos tiesību aktos noteikts, ka ir jāizvērtē vides apdraudējums un atsevišķos gadījumos jāizskata nepieciešamība veikt aizsargpasākumus²⁴, taču vides apsvērumi jāņem vērā tikai attiecībā uz veterināro zāļu atļaujām. Vides piesārņojums, ko rada farmaceitisko līdzekļu atliekvielas, ir jauna problēma. Komisijai ir jāsaņem ziņojums par šīs problēmas apmēru un novērtējums par nepieciešamību izdarīt grozījumus ES tiesību aktos par zālēm vai citos ES tiesību aktos²⁵. Pamatojoties uz pieejamo informāciju, 2012. gada 31. janvārī Komisija ierosināja grozīt Vides kvalitātes standartu direktīvu (VKSD) un Ūdens pamatdirektīvu²⁶, lai saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem prioritāro vielu sarakstā *inter alia* iekļautu 15 vielas, tostarp trīs farmaceitiskos līdzekļus. Pēc tam, kad tas būs pieņemts, šis grozījums stiprinās Ūdens pamatdirektīvas nozīmi saistībā ar tādu apdraudējumu identificēšanu, kas var rasties ūdens vidē vai ar ūdens vides starpniecību. Tas nodrošinās arī monitoringa datus, kas būs noderīgi turpmāku pasākumu izstrādē.

2. tabula

Konceptuālajā plānā ierosinātā darbība	Kurš to veiks?	Līdz kādam termiņam?
Ūdens pamatdirektīva: izpildīt ziņošanas prasības	Komisija	Īstenošanas stadijā
Nitrātu direktīva: paplašināt nitrātu jutīgās zonas un pastiprināt rīcības programmas	Dalībvalstis	Īstenošanas stadijā

²¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai, OV L 309, 24.11.2009.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm, OV L 311, 28.11.2001.

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/82/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz veterinārajām zālēm, OV L 311, 28.11.2001.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/27/EK, ar ko groza Direktīvu 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm, OV L 136, 30.4.2004.

²⁵ Sk. 6. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2010/84/ES, ar kuru attiecībā uz farmakovigilanci groza Direktīvu 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm, OV L 348, 31.12.2010., un 3. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1235/2010, ar kuru attiecībā uz cilvēkiem paredzēto zāļu farmakovigilanci groza Regulu (EK) Nr. 726/2004, ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības Kopienas procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru, un Regulu (EK) Nr. 1394/2007 par uzlabotas terapijas zālēm, OV L 348, 31.12.2010.

²⁶ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK un 2008/105/EK attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā, COM(2011) 876, 31.1.2012.

Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva: uzlabot atbilstības līmeni attiecībā uz notekūdeņu attīrīšanu, izmantojot ilgtermiņa ieguldījumu plānošanu (tostarp ES fondus un EIB aizdevumus)	Dalībvalstis (arī Komisija saistībā ar ES fondiem, EIB – aizdevumiem)	2018. gads 2014. gads
Sagatavot īstenošanas plānus	Dalībvalstis, Komisija	
Rūpniecisko emisiju direktīva: nodrošināt, lai rūpniecisko emisiju atļaujās tiktu paredzētas emisiju robežvērtības (ERV), kas atbilst labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem (LPTP), un ņemti vērā attiecīgie mērķi ūdens resursu jomā	Dalībvalstis	No 2016. gada
Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīva: iekļaut KLP savstarpējās atbilstības mehānismā	Padome, Parlaments, Komisija	Tiklīdz ir izpildīti Komisijas priekšlikuma nosacījumi (t.i., ne ātrāk kā 2014. gadā)
Farmaceutiskie līdzekļi: iesniegt ziņojumu par farmaceitiskajiem līdzekļiem un vidi	Komisija	2013. gads
Vides kvalitātes standartu direktīva: pieņemt Komisijas priekšlikumu par grozījumiem	Padome, Parlaments	2012.–2013. gads

2.3. ES ūdens izmantošanas efektivitāte: problēmas un risinājumi

Eiropas ūdeņu ilgtspējīga izmantošana, jo īpaši attiecībā uz tās kvantitatīvajiem aspektiem, ir patiesa problēma ūdens resursu apsaimniekotājiem, ņemot vērā tādas globālas parādības kā klimata pārmaiņas un demogrāfiskās izmaiņas. EVA ziņojumā par ūdens resursu stāvokli ir uzsvērtas satraucošas tendences, kas norāda uz aizvien lielāku un izplatītāku **ūdens trūkumu un ūdens resursu noslodzi**, kas, paredzams, 2030. gadā ietekmēs apmēram pusi ES upju baseinu. Lai šo situāciju labotu, papildus pasākumiem, kuru mērķis ir efektīvāka ūdens sadale atbilstīgi ekoloģiskajai plūsmai, ir jāveic **ūdens izmantošanas efektivitātes pasākumi**, lai taupītu ūdeni un daudzos gadījumos – arī enerģiju.

ŪPD 9. pantā ir noteikta prasība īstenot tādu **cenu politiku**, kas stimulētu izmantot ūdens resursus efektīvi. Cenu noteikšana ir efektīvs patērētāju izpratnes veicināšanas instruments, kas sniedz ieguvumus gan vides, gan tautsaimniecības jomā, vienlaikus veicinot inovāciju. **Patēriņa mērīšana** ir priekšnosacījums jebkādi veicinošu cenu politikai. Direktīvas 9. pantā noteikta prasība arī attiecībā uz ūdenssaimniecības pakalpojumu **izmaksu atgūšanu** (tostarp vides aizsardzības un resursu izmaksas), ņemot vērā principu „piesārņotājs maksā”. Komisijas 2007. gada paziņojumā par

ūdens trūkumu un sausumu²⁷ iekļauti risinājumi saistībā ar „pareizas cenas noteikšanu ūdenim”, „ūdens efektīvāku sadalīšanu” un „ūdens patēriņa ziņā efektīvu tehnoloģiju un prakses veicināšanu”. Šie ūdens izmantošanas efektivitātes pasākumi atbilst vispārējam „Eiropa 2020” mērķim panākt resursu efektīvu izmantošanu²⁸.

Komisijas pārskats par ūdens trūkuma un sausuma novēršanas politiku liecina, ka nelieli panākumi tika gūti, īstenojot 2007. gada paziņojumā noteiktos politikas instrumentus. Pārskatā uzsvērts ūdens izmantošanas efektivitātes pasākumu lielais, taču neizmantotais potenciāls visās galvenajās nozarēs, kurās izmanto ūdeni (lauksaimniecība, rūpniecība, sadales tīkli, ēkas un elektroenerģijas ražošana). Tajā teikts, ka, nozaru līmenī ieviešot ūdens resursu pārskatus un nosakot mērķus izmantot ūdeni efektīvi, varētu nodrošināt stingrāku pamatu efektīviem un mērķtiecīgiem ūdens aizsardzības pasākumiem. ŪPD UBAP novērtējumā norādīts, ka saistībā ar 9. pantu situācija nav īpaši labāka – veicinošas un pārredzamas ūdens cenas netiek piemērotas visās dalībvalstīs un nozarēs, kurās izmanto ūdeni, un viens no iemesliem tam ir patēriņa nemērīšana. Tikai 49 % UBAP paredzēts mainīt ūdens cenu sistēmu, lai veicinātu ūdens efektīvāku izmantošanu, un tikai 40 % šo plānu ietver pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot ūdens patēriņa mērīšanu. Cenas nenoteikšanu tik ierobežotam resursam kā ūdens var uzskatīt par subsīdiju, kas rada kaitējumu videi. Turklāt ūdenssaimniecības pakalpojumu jēdziena šaurā interpretācija dažās dalībvalstīs traucē īstenot izmaksu atgūšanas politiku attiecībā uz ūdeni, ko neizmanto kā dzeramo ūdeni un sanitārijas vajadzībām²⁹. Šāda interpretācija ievērojami ierobežo ietekmi, ko var radīt ŪPD noteikumi.

Vienlaikus turpinot veikt **izpildes funkciju**, lai nodrošinātu atbilstību 9. pantam, Komisija mēģinās atvieglot īstenošanu, izstrādājot **vadlīniju dokumentu** saistībā ar **KĪS**. Vadlīniju dokumentā galvenā uzmanība būs pievērsta metodoloģijai, ko izmanto, lai **novērtētu** tādu ūdens resursu politikas pasākumu **izmaksas un ieguvumus**, kuri sekmē rentabilitāti un koncepcijas „samaksa par ekosistēmu pakalpojumiem” turpmāku īstenošanu. Tas palīdzēs apzināt ūdens izmantošanas efektivitātes pasākumus un arī īstenot principu „piesārņotājs maksā”. Turklāt ūdens cenu politika ir paredzēta kā iepriekš izpildāms nosacījums, lai iegūtu finansējumu atsevišķiem projektiem, kas iekļauti Komisijas priekšlikumos par lauku attīstības un kohēzijas politikas fondiem. Ja šie priekšlikumi gūtu atbalstu, tas būtu papildu stimulē efektīvai ūdens cenas noteikšanai.

Komisija ir noteikusi vairākus papildu pasākumus, kas varētu ievērojami uzlabot ūdens resursu kvantitatīvu apsaimniekošanu un ūdens izmantošanas efektivitāti Eiropā, tādējādi sekmējot arī ūdens resursu kvalitātes mērķus.

Pirmkārt, kopā ar EVA Komisija ir sagatavojusi upju baseinu un zemākas kārtas sateces baseinu ūdens **resursu pārskatus**. Šie pārskati būs jāpildveido kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām saistībā ar ŪPD KĪS, taču daudzos upju baseinos tie aizpilda „trūkstošo posmu” ūdens resursu apsaimniekošanā. Ūdens resursu apsaimniekotāji šajos pārskatos gūst informāciju par to, cik daudz ūdens izplūst un ieplūst upes baseinā un cik liels ūdens apjoms var būt reāli pieejams pirms sadales. Ar ūdens resursu pārskatiem tiek novērsta nepilnības, jo tajos apkopota informācija, kas līdz šim bija pieejama tikai kā savstarpēji nesaistīti un fragmentāri

²⁷ Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam „Meklējot risinājumu sausuma un ūdens trūkuma problēmai Eiropas Savienībā”, COM(2007) 414, 18.7.2007.

²⁸ Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā, COM(2011) 571, 20.9.2011.

²⁹ Pēc sūdzības saņemšanas Komisija uzsāka pārkāpumu procedūras pret deviņām dalībvalstīm par to, ka tās šauri interpretējušas ūdens pakalpojumu jēdzienu.

dati. Ja šos pārskatus sagatavotu plašā mērogā, tie varētu ievērojami sekmēt ūdens trūkuma problēmu atrisināšanu, piemēram, labāk izanalizējot ūdens resursu noslodzes strukturālos un epizodiskos aspektus un sniedzot pilnīgāku priekšstatu par ūdens resursu rādītājiem. Ūdens resursu pārskati ir cieši saistīti ar ekoloģiskās plūsmas identifikāciju, jo tiem jānodrošina, ka tiek ievērotas dabas aizsardzības vajadzības un ka upju baseina ūdens bilances atbilst ilgtspējīgas attīstības principam. Taču tikai ar ūdens resursu pārskatiem ir par maz, jo tajos sniegtā informācija ir izmantojama tikai kā pamats rīcībai.

Otrkārt, lai uzlabotu ūdens izmantošanas efektivitāti, par upju baseinu apsaimniekošanu atbildīgajām iestādēm, pamatojoties uz **ūdens resursu noslodzes rādītājiem**, kuri sagatavoti KĪS procesā un izmantoti upes baseina līmenī, jānosaka **ūdens izmantošanas efektivitātes mērķi** attiecībā uz tiem upju baseiniem, kuros ir liela ūdens resursu noslodze vai kuros tāda ir paredzama. Šādi mērķi jānosaka visās galvenajās nozarēs, kurās izmanto ūdeni (rūpniecība, elektroenerģijas ražošana, lauksaimniecība, mājsaimniecības utt.), un tiem jābūt cieši saistītiem ar mērķi nodrošināt labu stāvokli. Tie jāizmanto saistībā ar iepriekš minēto veicinošas ūdens cenas noteikšanu, lai izvairītos no iespējamā tā sauktā **bumeranga efekta** (uzlabojumi ūdens izmantošanas efektivitātes ziņā drīzāk palielina, nevis samazina ūdens izmantošanu un patēriņu). Šos mērķus kā vienu no elementiem varētu ņemt vērā ūdens sadales procesā un UBAP mērķu noteikšanā. Tas ļautu panākt ūdens un enerģijas ietaupījumus, dodot labumu ūdens ekosistēmām, ierobežojot izdevumus un samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas. Lai nodrošinātu konsekvenci un salīdzināmību, Komisija ierosina izstrādāt **vienotu ES metodoloģiju**, lai noteiktu ūdens izmantošanas efektivitātes mērķus, par kuriem jāvienojas KĪS procesā.

Treškārt, lai veicinātu ūdens izmantošanas efektivitāti celtniecības nozarē, Komisija ir izanalizējusi izmantojamus risinājumus un nolēmusi izstrādāt attiecībā uz galvenajiem ar ūdeni saistītajiem produktiem brīvprātīgi piemērojamus ES ekomarķējuma un zaļā publiskā iepirkuma kritērijus³⁰ un **ar ūdeni saistītos** produktus iekļaut **Ekodizaina** darba plānā atbilstīgi šajā plānā noteiktajam tvērumam³¹. Šim risinājumam ir vairākas priekšrocības: tas ir vienkārši saprotams patērētājiem, kuri nākotnē varēs iegādāties tikai efektīvākas ūdensapgādes ierīces un produktus ar skaidru marķējumu atbilstīgi to efektivitātei; tas ir balstīts uz progresīvu pieeju, jo nepieprasa modernizēt jau esošās ēkas, bet tirgū vecos produktus pakāpeniski aizstāt ar efektīvākiem; tas nodrošinās būtiskus enerģijas ietaupījumus, jo liels mājsaimniecībās patērētais ūdens apjoms tiek sildīts. Ar ūdens izmantošanu krānos un dušās saistītais enerģijas ietaupījums tiek lēsts 10,75 milj. tonnu apmērā 2020. gadā un apmēram divreiz lielāks 2030. gadā. Šie ietaupījumi ir līdzvērtīgi aptuveni 3,5 % no kopējā energopatēriņa ES27 mājsaimniecībās jeb aptuveni 1 % no ES27 kopējā energopatēriņa.

Ceturtkārt, lauksaimniecības jomā pašlaik apspriestajos Komisijas priekšlikumos par **KLP reformu** (attiecībā uz otro pīlāru – lauku attīstība) ir paredzēta iespēja piešķirt finansējumu, lai uzlabotu **apūdeņošanas efektivitāti** tādā veidā, kas atbilstu ŪPD mērķiem un novērstu „bumeranga efektu”. Izmantojot šādu risinājumu, ūdens patēriņš jāsamazina minimāli. Cerams, ka šie pasākumi tiks atbalstīti KLP dokumentos, par kuriem visbeidzot tiks panākta vienošanās. Tas ir svarīgi, jo

³⁰ ES ekomarķējums, <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>; ES zaļais publiskais iepirkums, http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/125/EK, ar ko izveido sistēmu, lai noteiktu ekodizaina prasības ar enerģiju saistītiem ražojumiem, OV L 285, 31.10.2009.; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/30/ES par enerģijas un citu resursu patēriņa norādīšanu ražojumiem, kas saistīti ar energopatēriņu, izmantojot etiķetes un standarta informāciju par precēm, OV L 153, 18.6.2010.

lauksaimniecībā tiek patērēti 24 % no iegūtā ūdens Eiropā, un, lai gan šis skaitlis šķiet neliels salīdzinājumā ar 44 % iegūtā ūdens, ko izmanto dzesēšanas vajadzībām elektroenerģijas ražošanā, tā ietekme uz rezervēm ir daudz lielāka. Elektroenerģijas ražošanā gandrīz visi dzesēšanas ūdeņi nonāk atpakaļ ūdensobjektos, bet lauksaimniecībā – bieži vien tikai viena trešdaļa³².

Piektkārt, Komisija uzskata, ka problēmu, kas saistīta ar **noplūdi no ūdens sadales tīkliem**, var atrisināt tikai katrā gadījumā atsevišķi, novērtējot ieguvumus vides un tautsaimniecības jomā, ko sniegtu noplūdes līmeņa samazināšana. Situācija ļoti atšķiras gan dalībvalstu starpā, gan vienas dalībvalsts mērogā, jo noplūdes apjomi svārstās no 7 % līdz 50 % vai vairāk. Komisija sadarbosies ar ES ūdenssaimniecības nozares speciālistiem, lai paātrinātu attīstību un izplatītu **paraugpraksi** saistībā ar ekonomiski ilgtspējīgu noplūdes līmeni (*SELL*) un, plašāk raugoties, stratēģisku redzējumu par ūdens infrastruktūru nākotnē, tādējādi palīdzot pielāgoties klimata pārmaiņām pasaulē, kurā resursi ir samazinājušies vēl nepieredzētā apjomā.

Visbeidzot, **ūdens tirdzniecība** ir vēl viens instruments, ko izmanto galvenokārt ārpus ES un kas varētu palīdzēt uzlabot ūdens izmantošanas efektivitāti un pārvarēt ūdens resursu noslodzes problēmu, ja attiecībā uz ūdens izmantošanu tiktu ieviests ilgtspējīgs vispārējs ierobežojums. Ūdens tirdzniecība rada salīdzinoši lielas administratīvas izmaksas, un principā tā ir būtiska tikai ūdens lietotājiem konkrētā upes baseinā. Lai gan ES līmenī šādu sistēmu nebūtu lietderīgi izveidot, Komisija ierosina izstrādāt **KĪS vadlīnijas**, lai palīdzētu attīstīt ūdens tirdzniecību dalībvalstīs, kuras ir izvēlējušās to izmantot.

3. tabula

Konceptuālajā plānā ierosinātā darbība	Kurš to veiks?	Līdz kādam termiņam?
Ieviest ūdens cenas noteikšanas/izmaksu atgūšanas pienākumus atbilstīgi Ūdens pamatdirektīvai, tostarp patēriņa mērīšanas pienākumu, ja tas ir nepieciešams Ūdens cenas noteikšanu/izmaksu atgūšanu noteikt par iepriekš izpildāmu nosacījumu saskaņā ar lauku attīstības un kohēzijas politikas fondiem	Komisija Padome, Parlaments un Komisija	Īstenošanas stadijā No 2014. gada
Izstrādāt KĪS vadlīnijas par tirdzniecības sistēmām un izmaksu/ieguvumu novērtējumu	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2014. gads
Ūdens patēriņa samazināšanu noteikt par priekšnosacījumu dažiem apūdeņošanas projektiem lauku attīstības jomā	Padome, Parlaments un Komisija	No 2014. gada
Izstrādāt KĪS vadlīnijas par ūdens resursu	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās	2014. gads

³² <http://www.eea.europa.eu/articles/the-water-we-eat>.

pārskatiem (un ekoloģisko plūsmu)	personas	
Izstrādāt KĪS vadlīnijas par mērķu noteikšanu	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2014. gads
Ar ūdeni saistītos produktus iekļaut Ekodizaina darba plānā	Komisija	2012. gads 2013. gads
Izstrādāt brīvprātīgi piemērojamus ES ekomarķējuma un zaļā publiskā iepirkuma kritērijus		
Izplatīt paraugpraksi/instrumentus, lai sasniegtu ekonomiski ilgtspējīgus noplūdes līmeņus	Komisija, dalībvalstis un ūdenssaimniecības nozares pārstāvji	2013. gads

2.4. ES ūdeņu neaizsargātība: problēmas un risinājumi

Konceptuālā plāna ietekmes novērtējumā sniegtie dati liecina, ka pēdējās desmitgadēs Eiropā aizvien biežāk izžūst upes un rodas lielāki zaudējumi saistībā ar plūdiem. Tajā uzsvērta vajadzība uzlabot ūdens ekosistēmas izturētspēju, lai pielāgotos klimata pārmaiņām, kas arī var radīt papildu slodzi, piemēram, saistībā ar augstāku ūdens temperatūru un invazīvām svešzemju sugām. Tajā pašā laikā jāizskata pasākumi, kuru pamatā ir integrēta pieeja katastrofu pārvarēšanā un kuri paredz konkrētu mērķi novērst ietekmi, ko rada ekstremālas parādības, piemēram, sausums un plūdi, kuru biežums, intensitāte un videi un tautsaimniecībai nodarītais kaitējums, šķiet, ir palielinājies pēdējo trīsdesmit gadu laikā.

ES Plūdu direktīvā ir noteikta prasība līdz 2015. gadam izstrādāt plūdu riska pārvaldības plānus (PRPP), kuri pilnībā jāaskaņo ar to UBAP izstrādes otro ciklu, kurus arī paredzēts izstrādāt 2015. gadā. PRPP jāņem vērā arī tad, ja tiek izstrādāti starpnozaru un daudzpusēju apdraudējumu pārvaldības plāni. Ar šādu pieeju vajadzētu panākt labāku zemes izmantošanu un telpisko plānošanu, kurā pienācīgi ņemtas vērā klimata pārmaiņas, izturētspēja pret katastrofām un pielāgošanās vajadzības.³³

Viens no pasākumiem, kas var lielā mērā palīdzēt samazināt negatīvo ietekmi, ko rada plūdi un sausums, ir **zaļā infrastruktūra**, jo īpaši **dabīgās ūdensaiztures pasākumi**. Cita starpā tie paredz atjaunot palienu un mitrzesmes, kurās ūdens var uzkrāties periodos, kad nokrišņi ir bagātīgi vai pārmērīgi, lai pēc tam šo ūdeni izmantotu periodos, kad nokrišņu ir maz. Zaļā infrastruktūra var palīdzēt nodrošināt ekosistēmu pakalpojumus saskaņā ar ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju³⁴. Vēl

³³ Komisija ir izstrādājusi Eiropas Plūdu informācijas sistēmu, kas ir efektīvs līdzeklis, lai uzlabotu sagatavotību starpvalstu plūdu situācijām Eiropā, un kas ir pieņemta kā viens no *GMES* ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojumiem (*GIO EMS*).

³⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls – bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam”, COM(2011) 244, 3.5.2011.

viens pasākums ir augsnes sablīvēšanās mazināšana, kas savukārt var samazināt plūdu risku³⁵. Šie pasākumi jāietver gan UBAP, gan PRPP, un, kā minēts iepriekš, ir jānosaka par finansējuma prioritāti saistībā ar **KLP, kohēzijas politikas fondiem un struktūrfondiem**.

Komisijas 2007. gada paziņojumā par ūdens trūkumu un sausumu cita starpā, papildus iepriekš minētajiem ūdens izmantošanas efektivitātes risinājumiem, iekļauts ieteikums „apsvērt papildu ūdensapgādes infrastruktūras alternatīvas”. Komisija arī ierosināja izveidot ūdens hierarhiju, saskaņā ar kuru papildu ūdensapgādes risinājumus (piemēram, atsāļošanu) ņem vērā tikai pēc tam, kad veikti visi pārējie efektivitātes uzlabojumi saistībā ar pieprasījumu. Tas jā dara, pamatojoties uz izmaksu un ieguvumu analīzi.

Saistībā ar konceptuālā plāna sagatavošanu notikušajās ieinteresēto personu apspriedēs tika ierosināta vēl viena ūdensapgādes alternatīva, kam Eiropas Savienībai jāpievērš uzmanība, proti, **ūdens atkārtota izmantošana apūdeņošanai vai rūpnieciskām vajadzībām**. Tiek uzskatīts, ka ūdens atkārtota izmantošana (piemēram, no notekūdeņu attīrīšanas vai rūpnieciskām iekārtām) vidi ietekmē mazāk nekā citi alternatīvi ūdensapgādes risinājumi (piemēram, ūdens pārvade vai atsāļošana), taču Eiropas Savienībā tā ir izmantota pavisam nedaudz. Šķiet, tas ir tāpēc, ka trūkst kopēju ES vides/veselības standartu attiecībā uz ūdens atkārtotu izmantošanu un pastāv iespējami šķēršļi tādu lauksaimniecības produktu brīvai aprītei, ar kuriem saistītās kultūras apūdeņo ar atkārtoti izmantotu ūdeni. Eiropas Komisija izvērtēs, kurš ir **vispiemērotākais ES līmeņa instruments**, lai sekmētu ūdens atkārtotu izmantošanu, tostarp regulu par kopēju standartu izveidi. Komisija 2015. gadā iesniegs priekšlikumu, par kuru jāveic atbilstīgs ietekmes novērtējums, lai nodrošinātu augsta līmeņa sabiedrības veselības un vides aizsardzību Eiropas Savienībā.

Attiecībā uz sausumu Komisija turpinās pilnveidot **Eiropas Sausuma novērošanas centru**, kas darbojas kā agrīnās brīdināšanas sistēma, lai palielinātu dalībvalstu un ieinteresēto personu sagatavotību. Tā arī pastiprinās ŪPD attiecīgās prasības, un – izmantojot atsauksmes par UBAP pirmo ciklu – mudinās dalībvalstis sausuma riska pārvaldības un klimata pārmaiņu aspektus labāk integrēt savos turpmākajos UBAP un starpnozaru un daudzpusēju apdraudējumu pārvaldības plānu izstrādē.

4. tabula

Konceptuālajā plānā ierosinātā darbība	Kurš to veiks?	Līdz kādam termiņam?
Izstrādāt KĪS vadlīnijas par dabīgās ūdensaiztures pasākumiem (zaļā infrastruktūra)	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2014. gads
Zaļās KLP pirmais pīlārs, lai atbalstītu dabīgās ūdensaiztures pasākumus (ekoloģiski nozīmīgās platībās)	Komisija un dalībvalstis	No 2014. gada

³⁵ Komisijas dienestu darba dokuments „Pamatnostādnes par labāko praksi, kā ierobežot, samazināt vai kompensēt augsnes sablīvēšanos”, SWD(2012) 101 final/2, 15.5.2012.

Izmantot struktūrfondus un kohēzijas politikas fondus, un EIB aizdevumus, lai atbalstītu dabīgās ūdensaiztures pasākumus	Komisija, EIB un dalībvalstis	2014.–2021. gads
Izpildīt ŪPD prasības attiecībā uz sausuma riska pārvaldību	Komisija	Īstenošanas stadijā
Izstrādāt plūdu riska pārvaldības plānus	Dalībvalstis	2015. gads
Ierosināt (regulatīvu) aktu par standartiem attiecībā uz ūdens atkārtotu izmantošanu	Komisija	2015. gads
Pilnveidot Eiropas Sausuma novērošanas centru	Komisija	2013.–2014. gads

2.5. Transversāli risinājumi

Komisija ir apzinājusi vairākus transversālus risinājumus, lai sekmētu Eiropas ūdens resursu politikas mērķus.

Inovācijas partnerības ūdens jomā un lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas jomā, kas tika uzsāktas šogad³⁶, palīdzēs rast risinājumus ar ūdeni saistītajai problemātikai pilsētvides, rūpniecības un lauksaimniecības kontekstā. Tādējādi tiks sasniegti gan vides mērķi, gan radītas tirgus iespējas. Pasaules ūdens tirgus strauji aug, un tiek lēsts, ka tā vērtība līdz 2020. gadam sasniegs 1 triljonu euro. Ja Eiropas ūdenssaimniecības nozares izaugsmes temps palielināsies par 1 %, tas varētu radīt no 10 000 līdz 20 000 jaunu darbvieta. Izmantojot jaunas un būtiskas tirgus iespējas, Eiropa var arvien vairāk izvirzīties pasaules tirgus līderpozīcijās ar ūdens resursiem saistītas inovācijas un tehnoloģijas jomā. Inovācijas partnerības mēģinās sekmēt saikni starp novatorisku risinājumu piedāvājumu un pieprasījumu un izplatīt pārbaudītus risinājumus, piemēram, izveidojot elektronisku „tirgu” un īpašus tīklus.

Pārējos transversālos risinājumus var vispārēji iedalīt divās jomās: **zināšanu bāzes uzlabošana un pārvaldības uzlabošana.**

Runājot par zināšanu bāzi, **Ūdens informācijas sistēmā Eiropai (WISE)** jau tagad ir apkopots iespaidīgs ES mēroga informācijas apjoms par ūdens stāvokli un politiku. Tomēr tai joprojām ir trūkumi. Bieži vien informācija ir savstarpēji nesaistīta un nav viegli pieejama dažādos lēmumu pieņemšanas līmeņos. Komisija ierosina attīstīt šo instrumentu, lai, izmantojot tā secīgus īstenošanas plānus, pilnībā nodrošinātu tā **pilnīgu sadarbību** ar informācijas sistēmām, ko nolūkā uzlabot mūsu izpratni par ūdens ekosistēmām izmanto dalībvalstu un Eiropas līmenī. Konkrēti, zināšanu bāzi uzlabos Telpiskās informācijas infrastruktūras Eiropas Kopienā (*INSPIRE*)³⁷, kopīgās vides informācijas sistēmas (*SEIS*)³⁸ un *GMES* izstrāde un īstenošana,

³⁶ Komisijas paziņojums par Eiropas inovācijas partnerību ūdens resursu jomā, COM(2012) 216 final, 10.5.2012. Komisijas paziņojums par Eiropas inovācijas partnerību „Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja”, COM(2012) 79 final, 29.2.2012.

³⁷ Sk. <http://inspire.jrc.ec.europa.eu/>.

³⁸ Sk. <http://ec.europa.eu/environment/seis/>.

pašreiz veiktais darbs ūdens pētniecības jomā saskaņā ar Septīto pētniecības pamatprogrammu un darbības, kas jāveic saskaņā ar programmu „Apvārsnis 2020”³⁹. Attiecībā uz ūdens statistiku Komisija ierosinās **noteikumus par vides kontiem un statistiku**⁴⁰ ietvert tādas informācijas prasības, kas būtu visnoderīgākās ūdens resursu politikas vajadzībām. Ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija arī centīsies **vēl vairāk saskaņot ziņošanas ciklus** atbilstīgi tiesību aktiem ūdens resursu jomā, lai samazinātu administratīvo slogu, ierosinot turpmāku integrāciju un, vajadzības gadījumā, mērķtiecīgus grozījumus attiecīgajos tiesību aktos (ŪPD, ND un KNAD).

Komisija turpinās atbalstīt darbu, kura mērķis ir uzlabot **zinātnes un politikas saikni** un turpmāk attīstīt Kopīgā pētniecības centra izveidotā **hidroekonomiskā modeļa** prototipu, lai, pamatojoties uz šo darbu, sagatavotu konceptuālā plāna ietekmes novērtējumu. Tas arī palīdzēs novērtēt standarta scenāriju un dalībvalstu pasākumu programmu izmaksas un ieguvumus, nodrošinot koordināciju ar citiem instrumentiem valsts un/vai upju baseinu mērogā.

Attiecībā uz pārvaldību Komisija ierosina saistībā ar KĪS izveidot vienkāršu un brīvprātīgi izmantojamu **salīdzinošas izvērtēšanas sistēmu**, ar kuras palīdzību upju baseinu apgabalu iestādes varētu iesniegt UBAP projektus pārskatīšanai citās apgabalu iestādēs vienā un tajā pašā vai citā dalībvalstī. Tam arī vajadzētu veicināt savstarpēju mācīšanos un uzlabot plānu kvalitāti un atbilstību ŪPD prasībām. Pamatojoties uz UBAP pirmā cikla novērtējumu, Komisija varētu palīdzēt noteikt, kuras upju baseinu apgabalu iestādes varētu gūt vislielāko labumu no šādas pieredzes apmaiņas.

KLP reformas ietvaros Komisija ir ierosinājusi **ŪPD īpašas prasības** iekļaut **KLP savstarpējās atbilstības** mehānismā. Priekšlikuma sīkāki noteikumi jāizklāsta deleģētajos aktos, taču šis priekšlikums, ja to saglabātu, varētu kļūt par spēcīgu stimulu izpildīt ŪPD prasības lauku saimniecību līmenī, piemēram, attiecībā uz ūdens ieguves un uzkrāšanas atļaujām, tādējādi risinot jautājumu par lauksaimniecības radītu būtisku slodzi uz ūdens vidi.

Saistībā ar pasākumiem, kas veikti pēc nesen pieņemtā Komisijas paziņojuma par ES vides pasākumu īstenošanu⁴¹, Komisija patlaban strādā pie tā, lai **stiprinātu prasības par inspekcijām un uzraudzību**, kuras piemērojamas visiem ES tiesību aktiem vides jomā. Ūdenssaimniecības nozare ir viena no svarīgākajām jomām, kurai jāpievērš uzmanība. Komisija arī pētīs, kā ciešāka sadarbība ar dalībvalstīm, izmantojot partnerību īstenošanas nolīgumus, varētu uzlabot turpmāku atbilstību tādos jautājumos kā pārāk liela ūdens apjoma sadale vai nelikumīga ūdens ieguve.

Kā uzsvērts Komisijas Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā, ūdens ir ierobežots resurss, kura efektīva izmantošana sniegs ievērojamus ekonomiskus ieguvumus vairākās tautsaimniecības nozarēs. Tāpēc Komisija izvērtēs ar ūdeni saistītus aspektus **gada izaugsmes pētījumā** un vajadzības gadījumā **konkrētām dalībvalstīm adresētus ieteikumus** saistībā ar **Eiropas pusgada** procesu. Attiecībā

³⁹ Sk. http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm.

⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 691/2011 par Eiropas vides ekonomiskajiem kontiem, OV L 192, 22.7.2011.

⁴¹ Komisijas paziņojums „[Lielāki ieguvumi ES vides pasākumu jomā – uzticības vairošana ar padziļinātām zināšanām un reaģēšanas spēju](#)”, COM(2012) 95 final, 7.3.2012.

uz trešām valstīm Komisija strādās saistībā ar pievienošanās procesu un strukturētiem dialogiem ar ES kaimiņvalstīm.

Visbeidzot, Komisija atbalsta **izpratnes veicināšanas instrumentus**, piemēram, komunikācijas kampaņas⁴², sertifikācijas shēmas⁴³ un „ūdens pēdas” noteikšanu⁴⁴, lai ūdens lietotājus mudinātu izdarīt uz ilgtspējīgu attīstību orientētu izvēli.

Konceptuālā plāna mērķis ir panākt plašus uzlabojumus ūdens ekosistēmās, kas palīdzēs sasniegt ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķus līdz 2020. gadam ES apturēt bioloģiskās daudzveidības izzušanu un ekosistēmu pakalpojumu degradāciju un atjaunot šīs sistēmas, ciktāl tas iespējams. Šis konceptuālais plāns palīdzēs ātrāk palielināt izturētspēju pret katastrofām⁴⁵, pielāgoties klimata pārmaiņām⁴⁶ un ūdens resursu jomā gūt ievērojamus panākumus saistībā ar ES resursu efektivitātes ceļvedi. Tā kā slodze, ko rada apstākļi uz sauszemes, arī lielā mērā ietekmē jūras vides stāvokli, konceptuālais plāns palīdzēs sasniegt labu vides stāvokli saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu⁴⁷, ar nosacījumu, ka ir nodrošināta pietiekama koordinācija ar jūras stratēģiju pasākumu programmām, kas jāīsteno līdz 2015. gadam.

Attiecībā uz pārrobežu ūdensobjektiem Komisija turpinās strādāt pie tā, lai mudinātu kandidātvalstis un kaimiņvalstis savus tiesību aktus pielīdzināt ES tiesību aktu kopumam vides jomā, un sniegs valstīm tehnisko palīdzību.

5. tabula

Konceptuālajā plānā ierosinātā darbība	Kurš to veiks?	Līdz kādam termiņam?
Īstenot inovācijas partnerības ūdens jomā un lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas jomā	Komisija un ieinteresētās personas	No 2013. gada
Modernizēt <i>WISE</i>	EVA, Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2015. gads
Racionalizēt ziņošanas un statistikas prasības	EVA, Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2014. gads
Pabeigt hidroekonomiskā modeļa izveidi	EVA, Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2013. gads

⁴² Sk. komunikācijas kampaņu „Esiet nomodā!”, <http://www.generationawake.eu/en>.

⁴³ Sk. Eiropas programmu ūdens resursu labākai pārvaldībai, <http://www.ewp.eu/activities/water-stewardship/>.

⁴⁴ Sk. ISO, http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=43263.

⁴⁵ Komisijas paziņojums „Kopienas pieeja dabas un cilvēka izraisīto katastrofu novēršanai”, COM(2009) 82 galīgā redakcija.

⁴⁶ Komisija strādā pie tā, lai līdz 2013. gadam sagatavotu ES integrētu pielāgošanās stratēģiju.

⁴⁷ Direktīva 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā, OV L 164, 25.6.2008.

Turpināt KĪS darbu pie zinātnes un politikas saiknes izveides	EVA, Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	Īstenošanas stadijā
Izveidot un izmantot KĪS salīdzinošas izvērtēšanas sistēmu attiecībā uz UBAP	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	2013.–2016. gads
Ūdens pamatdirektīvas prasības iekļaut KLP savstarpējās atbilstības mehānismā	Padome, Parlaments un Komisija	Tiklīdz ir izpildīti Komisijas priekšlikuma nosacījumi (t.i., ne ātrāk kā 2014. gadā)
Stiprināt prasības par inspekcijām un uzraudzību	Komisija	2013. gads
Apsvērt konkrētām dalībvalstīm adresētus ieteikumus par ūdens resursiem saistībā ar Eiropas pusgada procesu	Komisija, Eiropadome	2013. gads
Atbalstīt izpratnes veicināšanas instrumentus saistībā ar ūdens patēriņu (piemēram, brīvpaprātīgas marķēšanas un sertifikācijas shēmas)	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	Īstenošanas stadijā

2.6. Globālie aspekti

Konceptuālajā plānā galvenā uzmanība ir pievērsta Eiropas ūdeņiem. Ūdens rada ne vien vietēja, bet arī globāla mēroga problēmas, kas saistītas ar dažādiem aspektiem, piemēram, pārtikas nekaitīgums, pārtuksnešošanās, klimata pārmaiņas, dabas un cilvēka izraisītu katastrofu ietekme utt., kas visi rada nopietnas sekas ekonomikas, sociālajā un drošības jomā. ES darbojas daudzās šajās jomās atbilstīgi saistībām, ko tā uzņēmusies saskaņā ar ANO Rīcības programmu 21. gadsimtam, trim Riodežaneiro konvencijām (par pārtuksnešošanos, klimata pārmaiņām un bioloģisko daudzveidību), tūkstošgades attīstības mērķiem (TAM) saistībā ar ūdeni, Johannesburgā pieņemto īstenošanās plānu un – pavisam nesen – konferenci „Rio+20”. Šo saistību izpilde arī turpmāk būs svarīga ES prioritāte.

Pasaules līmenī 2011. gadā bija izpildīti 2015. gada TAM uz pusi samazināt to cilvēku skaitu, kam nav pastāvīgas piekļuves nekaitīgam dzeramajam ūdenim, taču daudzas Āfrikas valstis joprojām atpaliiek attiecībā uz piekļuvi ūdenim. Pasaulē joprojām ir daudz darāmā, lai sasniegtu TAM, kas paredz nodrošināt sanitārijas pieejamību, jo pašlaik kvalitatīvi sanitārijas pakalpojumi nav pieejami 2,5 miljardiem cilvēku.

Iedzīvotāju skaita pieaugums un ūdens lietotāju konkurējošās vajadzības pasaulē līdz 2025. gadam radīs ūdens pieprasījuma pieaugumu par 35–60 %. Līdz 2050. gadam šis skaitlis

varētu divkāršoties⁴⁸. Klimata pārmaiņas šīs tendences padarīs vēl izteiktākas, un tas būtiski ietekmēs pārtikas nodrošinājumu.

Ņemot vērā jaunus ES attīstības politikas virzienus⁴⁹ un to jaunattīstības valstu un reģionu prioritātes un stratēģijas, ar kurām izveidotas partnerības, ES attīstības sadarbības jomā uzmanība jāpievērš šādiem ūdens resursu apsaimniekošanas aspektiem.

- **Piekluve nekaitīgam dzeramajam ūdenim un nepieciešamākajiem sanitārijas pakalpojumiem**, ko ANO 2010. gadā atzinusi par vienu no cilvēktiesībām un kas atkārtoti apstiprināts 2012. gadā „Rio+20” deklarācijā⁵⁰
- **Ūdens ekonomiskajai izaugsmei un ilgtspējīgai attīstībai**. ES īpašu uzmanību pievērš ūdens sadalei un patēriņam tautsaimniecības nozarēs, ilgtspējīgai lauksaimniecībai un saiknei starp ūdens resursu, lauksaimniecības, enerģētikas un vides jomām.
- **Ūdens resursu pārvaldība**. Efektīvai institucionālajai videi, kas nodrošina labu ūdens resursu pārvaldību upju baseinu līmenī, ir būtiska nozīme, lai izpildītu „Rio+20” deklarācijā noteiktās saistības „ievērojami uzlabot ūdens resursu integrētu apsaimniekošanu (IWRM) pēc vajadzības visos līmeņos”. Pienācīga pārvaldība un ūdens resursu ilgtspējīga apsaimniekošana reģionālā un pārrobežu mērogā arī palīdzēs nodrošināt mieru un politisko stabilitāti, izmantojot ūdens un drošības jomas saikni.

Starp ES partneriem un partnerreģioniem būs arī jāizveido koordinācijas mehānismi, kuru pamatā varētu izmantot ES Ūdens iniciatīvu (*EUWI*).

Sniedzot ES atbalstu partnervalstīm un reģioniem, pamatā jāizmanto pieredze un zināšanas, kas gūtas ES ūdens resursu apsaimniekošanā, jo īpaši ŪPD īstenošanā. Ar ES Inovācijas partnerību ūdens jomā varētu arī nodrošināt un izplatīt novatoriskus risinājumus problēmām ūdens resursu jomā, ar kurām saskaras jaunattīstības valstis.

Partnervalstu ūdens resursu apsaimniekošanas plānos un ES politikā jāņem vērā ūdens, kas izmantots tādu tirgoto lauksaimniecības un rūpniecības produktu ražošanā, kuru izcelsme ir jaunattīstības valstīs. Šajā sakarībā Eiropas Savienībai jāatbalsta ilgtspējīga ūdens resursu apsaimniekošanas attīstība eksportētājvalstīs, piemēram, saskaņā ar ES attīstības politiku uzlabojot ūdens izmantošanas efektivitāti un kultūraugu un citu produktu izvēli.

6. tabula

Konceptuālajā plānā ierosinātā darbība	Kurš to veiks?	Līdz kādam termiņam?
Sekmēt piekluvi nekaitīgam dzeramajam ūdenim un nepieciešamākajiem sanitārijas pakalpojumiem	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	Īstenošanas stadijā un no 2014. gada

⁴⁸ Eiropas 2011.–2012. gada ziņojums par attīstību, http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/research-development/erd-2011-2012_en.htm.

⁴⁹ Pārmaiņu programma – COM(2011) 637 galīgā redakcija, pieņemta 2011. gada 13. oktobrī.

⁵⁰ Sk. <http://www.uncsd2012.org/index.html>

Atbalstīt ūdens resursu integrētu un ilgtspējīgu apsaimniekošanu	Komisija, dalībvalstis un ieinteresētās personas	Īstenošanas stadijā un no 2014. gada
--	--	--------------------------------------

3. SECINĀJUMI UN ES ŪDENS RESURSU POLITIKAS PERSPEKTĪVAS

Konceptuālajā plānā ir izklāstītas galvenās darbības, kas jāveic ūdens resursu apsaimniekotājiem un politikas veidotājiem, lai atrisinātu ūdens vidē esošās problēmas.

Dalībvalstis var uzlabot ŪPD īstenošanu un samazināt hidromorfoloģisko slodzi ES upju baseinos, un tas tām ir jā dara; šajā saistībā jāatjauno upju nepārtrauktība, piemēram, izmantojot zaļo infrastruktūru. Tādējādi var arī samazināt ES neaizsargātību pret plūdiem un sausumu. Ar KLP, kohēzijas politikas fondiem un struktūrfondiem varētu finansēt zaļās infrastruktūras ieviešanu, jo īpaši, ja tiek atbalstīti Komisijas esošās DFS priekšlikumi. Lai sasniegtu šo mērķi, varētu arī izstrādāt KĪS vadlīnijas.

Pārāk liela ūdens apjoma sadale ir jākorrigē, un mums ir jārespektē dabas vajadzības, konkrēti – ekoloģiskā plūsma. Komisija veiks darbu KĪS procesā, lai veidotu kopēju izpratni par šo jēdzienu un šajā saistībā izmantojamiem risinājumiem. Strādājot pie konceptuālā plāna, Komisija kopā ar EVA ir arī sagatavojusi ūdens resursu pārskatus, kas ūdens resursu apsaimniekotājiem sniegs reālistiskāku priekšstatu par ūdens pieejamību upju baseinu un zemākas kārtas sateces baseinu līmenī. Tiklīdz tie būs precizēti KĪS procesā, šie instrumenti ļaus krietni uzlabot ūdens sadali.

Par spīti progresam, kas panākts saistībā ar tiesību aktiem par nitrātiem, notekūdeņu attīrīšanu, rūpnieciskajām emisijām, prioritārajām vielām un augu aizsardzības līdzekļiem, difūzais un punktveida piesārņojums joprojām apdraud ES ūdens resursus. Šie tiesību akti jāīsteno pilnīgāk, un Komisija turpinās veikt savu izpildes funkciju. ES finansiālais atbalsts ir pieejams, taču ar to var tikai papildināt, nevis aizstāt, dalībvalstu un privātā sektora ilgtermiņa ieguldījumu plānus šajās jomās.

Ūdens efektīva izmantošana var palīdzēt samazināt ūdens trūkuma un ūdens resursu noslodzes problēmas. Ūdens cenas noteikšana, pamatojoties uz tilpuma mērījumiem, ir iedarbīgs instruments, lai palielinātu ūdens izmantošanas efektivitāti, taču, neraugoties uz ŪPD juridiskajām prasībām, tas nav izmantots pilnā apjomā. Komisija turpinās darbu pie prasību izpildes, taču vienlaikus strādās pie KĪS, lai uzlabotu metodoloģiju ar mērķi panākt atbilstošu izmaksu atgūšanu, iekļaujot arī vides izmaksas. Turklāt Komisija ierosina, lai KĪS ietvaros attiecībā uz ūdens izmantošanas efektivitātes mērķiem tiktu izstrādāta kopīga metodoloģija, kas vajadzības gadījumā jāiekļauj upju baseinu apsaimniekošanas plānos. Atsevišķās nozarēs ūdens izmantošanas efektivitātes uzlabojumi ir jāpanāk īpaši steidzami. Lauksaimniecības jomā sagatavotajā Komisijas priekšlikumā par KLP otro pīlāru (lauku attīstība) ir paredzēts atbalsts apūdeņošanas efektivitātes uzlabošanai, ja tiek samazināts ūdens patēriņš. Attiecībā uz ēkām Komisija ierosina ar ūdeni saistītos produktus iekļaut Ekodizaina darba plānā atbilstīgi šajā plānā noteiktajam tvērumam; tas ir rentabls risinājums, kas varētu sniegt būtiskus papildu ieguvumus saistībā ar energopatēriņa samazināšanu.

Komisija apsvērs iespēju sagatavot regulatīvu aktu, kurā noteikti ES standarti attiecībā uz ūdens atkārtotu izmantošanu, tādējādi novēršot šķēršļus šīs ūdensapgādes alternatīvas plašai izmantošanai. Tas palīdzētu samazināt ūdens trūkumu un neaizsargātību.

Konceptuālajā plānā paredzēto pasākumu īstenošanu atbalstīs virkne transversālu instrumentu. Inovācijas partnerības ūdens jomā un lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas jomā sekmēs novatorisku risinājumu testēšanu un izplatīšanu, palīdzot inovāciju jomā panākt atbilstību starp piedāvājumu un pieprasījumu. Kopīgā pētniecības centra izveidotais hidroekonomiskais modelis palīdzēs ūdens resursu apsaimniekotājiem novērtēt UBAP iekļauto pasākumu rentabilitāti. Līdz ar *WISE* izveidi un tās sadarbības palielināšanu lēmumu pieņēmējiem būs vieglāk piekļūt būtiskai informācijai. Lai UBAP izstrādē veicinātu savstarpēju mācīšanos, būs pieejama salīdzinošas izvērtēšanas sistēma. Ja tiks panākta vienošanās par Komisijas pašreizējo KLP priekšlikumu, tad ŪPD īpašo prasību iekļaušana savstarpējās atbilstības mehānismā būs spēcīgs stimuls ievērot minētās prasības. Visbeidzot, Komisija varētu izdot konkrētām dalībvalstīm adresētus ieteikumus saistībā ar Eiropas pusgada procesu, lai apzinātu tādus pasākumus, kas būtu izdevīgi gan ekonomikas, gan ūdens vides jomā.

Noslēdzoties esošās DFS sarunām, Komisija izvērtēs to rezultātus, un, ja tas būs nepieciešams, lai sasniegtu ūdens resursu politikas mērķus, sagatavos papildu tiesību aktu priekšlikumus attiecīgi par, piemēram, patēriņa mērīšanu, dabīgās ūdensaiztures pasākumiem un ūdens izmantošanas efektivitātes mērķiem.

Konceptuālā plāna priekšlikumi tiks īstenoti un uzraudzīti, vajadzības gadījumā pamatojoties uz ŪPD KĪS, saistībā ar kuru Komisija iesniegs šos priekšlikumus un veiks to pārbaudi. Komisija sagatavos un regulāri atjauninās rezultātu apkopojumu, lai pārbaudītu, kā notiek īstenošana. ŪPD ir jāpārskata un, iespējams, jāmaina līdz 2019. gadam. Gatavojot šo pārskatu, Komisija izvērtēs visus konceptuālajā plānā paredzētos īstenošanas aspektus un, ja nepieciešams, ierosinās direktīvas grozījumus, lai atvieglotu tās mērķu sasniegšanu. Ja brīvprātības principa pieeja izrādīsies nepietiekama, ar šādiem grozījumiem daži konceptuālajā plānā ietvertie nesaistošie priekšlikumi varētu kļūt par juridiski saistošām prasībām.

Konceptuālajā plānā ir skaidri noteikts ES ūdens resursu politikas mērķis un risinājumi tā sasniegšanai. Tas, vai mērķis tiks sasniegts, ir atkarīgs no politiskās gribas un ieinteresēto personu iesaistīšanās nākamajos gados.

Turpmāk 7. tabulā sniegts pārskats par konceptuālā plāna priekšlikumiem par šajā dokumentā aprakstīto darbību un to īstenošanas termiņi

Konkrēti konceptuālā plāna mērķi	Kā mēs tos sasniegsim?			
	Brīvprātības princips	Regulējums	Nosacījumi	Finansējuma prioritāte
Ūdens cenas noteikšana, lai palielinātu izmantošanas efektivitāti	KĪS vadlīnijas par tirdzniecības sistēmām līdz 2014. gadam	ŪPD 9. panta izpilde (īstenošanas stadijā)	Ex-ante nosacījumi lauku attīstības fondos un kohēzijas politikas fondos no 2014. gada	
Patēriņa mērīšanas ieviešana		ŪPD 9. panta izpilde (īstenošanas stadijā)		
Ūdens patēriņa samazināšana lauksaimniecībā			Priekšnosacījums dažiem apūdeņošanas projektiem lauku attīstības ietvaros no 2014. gada	
Nelikumīgas ieguves/uzkrāšanas samazināšana	GMES piemēro no 2013. gada	Iespējama ES iniciatīva par inspekcijām 2013. gadā	Savstarpējā atbilstība saskaņā ar KLP, tiklīdz ir izpildīti Komisijas priekšlikuma nosacījumi (t.i., ne ātrāk kā 2014. gadā)	
Izpratne par ūdens patēriņu (piemēram, pasaules līmenī tirgto preču ražošanā izmantotais ūdens)	Atbalstīt brīvprātīgas marķēšanas un sertifikācijas shēmas			
Dabīgās ūdensaiztures pasākumu maksimāla izmantošana (zaļā infrastruktūra)	KĪS vadlīnijas līdz 2014. gadam		Vides aizsardzības aspektu ieviešana KLP pirmajā pilārā (ekoloģiski nozīmīgas platības) no 2014. gada	Struktūrfondi un kohēzijas politikas fondi, un EIB aizdevumi (2014–2021)
Efektīvas ūdens iekārtas ēkās	ES ekomarķējuma un zaļā publiskā iepirkuma kritēriji, 2013. gads	Ekodizaina darba plāns 2012. gadā		
Noplūdes samazināšana	Paraugprakse/instrumenti attiecībā uz SELL 2013. gadā			Struktūrfondi un kohēzijas politikas fondi, un EIB aizdevumi (2014–2021)
Ūdens atkārtota izmantošana iespējami lielākā apjomā		Iespējama regula 2015. gadā		Struktūrfondi un kohēzijas politikas fondi, un EIB aizdevumi (2014–2021)

	Kā mēs tos sasniegsim?			
Konkrēti konceptuālā plāna mērķi	Brīvprātības princips	Regulējums	Nosacījumi	Finansējuma prioritāte
Uzlabot pārvaldību	UBAP salīdzinošā izvērtēšana (2013–2016)			
Ieviest ūdens resursu pārskatus Noteikt ekoloģisko plūsmu Izvirzīt mērķus	KĪS vadlīnijas par ūdens resursu pārskatiem/ekoloģisko plūsmu līdz 2014. gadam KĪS vadlīniju mērķu noteikšana līdz 2014. gadam			
Samazināt plūdu risku	Zaļā infrastruktūra (skatīt iepriekš) Eiropas Plūdu informācijas sistēma	Plūdu riska pārvaldības plāni līdz 2015. gadam		
Samazināt sausuma risku	Zaļā infrastruktūra (skatīt iepriekš) Eiropas Sausuma novērošanas centrs 2013.–2014. gadā	ŪPD prasību izpilde (īstenošanas stadijā)		
Izmaksu un ieguvumu precīzāks aprēķins	KĪS vadlīnijas līdz 2014. gadam			
Uzlabota zināšanu bāze	WISE modernizācija līdz 2015. gadam Kopīgā pētniecības centra hidroekonomiskais modelis līdz 2013. gadam KĪS darbs ar mērķi izveidot zinātnes un politikas saikni (īstenošanas stadijā)	Ziņošanas/statistikas prasības līdz 2014. gadam		

	Kā mēs tos sasniegsim?			
Konkrēti konceptuālā plāna mērķi	Brīvprātības princips	Regulējums	Nosacījumi	Finansējuma prioritāte
Atbalsts jaunattīstības valstīm				<p>Sekmēt piekļuvi nekaitīgam dzeramajam ūdenim un nepieciešamākajiem sanitārijas pakalpojumiem</p> <p>Atbalstīt ūdens resursu integrētu un ilgtspējīgu apsaimniekošanu</p> <p>(īstenošanas stadijā un no 2014.–2021. gada)</p>

	Kā mēs tos sasniegsim?			
Konkrēti konceptuālā plāna mērķi	Brīvprātības princips	Regulējums	Nosacījumi	Finansējuma prioritāte
Novērst piesārņojumu	Ziņojums par farmaceutiskajiem līdzekļiem un vidi (2013. gads)	<p>ŪPD, VKSD/Prioritāro vielu direktīvas (PVD), ND, KNAD un RED mērķtiecīga izpilde, orientējoties uz:</p> <p>1) monitoringa prasībām saskaņā ar ŪPD, VKSD/PVD;</p> <p>2) nitrātu jutīgo zonu paplašināšanu un rīcības programmu pastiprināšanu (īstenošanas stadijā);</p> <p>3) atbilstības līmeņa uzlabošanu attiecībā uz notekūdeņu attīrīšanu, izmantojot ilgtermiņa ieguldījumu plānošanu (tostarp ES fondus un EIB aizdevumus) līdz 2018. gadam, un īstenošanas plānus, kas sagatavoti līdz 2014. gadam;</p> <p>4) vajadzību nodrošināt, ka rūpniecisko emisiju atļaujās ir paredzētas emisiju robežvērtības (ERV), kas atbilst labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem (LPTP), un ņemti vērā attiecīgie mērķi ūdens resursu jomā, no 2016. gada.</p> <p>Pieņemt ierosinātos VKSD/PVD grozījumus</p>	Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīvu iekļaut KLP savstarpējās atbilstības mehānismā, tiktīd ir izpildīti Komisijas priekšlikuma nosacījumi (t.i., ne ātrāk kā 2014. gadā)	
Transversālā pieeja	Inovācijas partnerības ūdens jomā un lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas jomā, no 2013. gada	ŪPD, VKSD/PVD, ND, KNAD un RED vispārīga izpilde	Iespējami ieteikumi saistībā ar Eiropas pusgadu, 2013. gadā	Vispārēju prioritāšu noteikšana attiecībā uz mērķiem ūdens resursu politikas jomā saistībā ar KLP, struktūrfondiem un kohēzijas politikas fondiem, un EIB aizdevumiem (2014–2021)

